

**SYSTEM PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNICH
W POLSCE W LATACH 2015-2020
- projekt do konsultacji -**

Warszawa, 17 czerwca 2014 r.

WSTĘP

Nowa Wspólna Polityka Rolna skierowana jest do rolników, którzy, wykorzystując proponowane mechanizmy wsparcia, będą kontynuować działania na rzecz dostarczania konsumentom w Polsce i całej Unii Europejskiej zdrowej żywności wysokiej jakości. Jednocześnie Wspólna Polityka Rolna ma na celu sprostanie wyzwaniom ekonomicznym, społecznym i środowiskowym, jakie obecnie stają przed sektorem rolnym, w szczególności wzmacniając działania na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Proponowane rozwiązania w zakresie płatności bezpośrednich, podobnie jak w poprzednich latach, zaprojektowane zostały w sposób, który ma zapewnić żywotność gospodarstwom rolnym poprzez wspieranie ich dochodu. Jednocześnie, nowy system wsparcia bezpośredniego ma za zadanie wspierać i promować prośrodowiskowe praktyki rolnicze. Przedstawione propozycje mają także na celu ukierunkowanie wsparcia na rolników aktywnie prowadzących działalność rolniczą.

Podstawą prawną funkcjonowania systemu płatności bezpośrednich w UE po 2014 r. jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. *ustanawiające przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009* oraz rozporządzenia delegowane i wykonawcze Komisji Europejskiej.

Nowy system składa się z elementów obowiązkowych, które państwo członkowskie musi wdrożyć oraz elementów dobrowolnych, których stosowanie uzależnione jest od decyzji danego państwa. Dzięki tej elastyczności system wsparcia bezpośredniego może być dostosowany do specyficznej sytuacji i potrzeb sektora rolnego w każdym kraju.

Do elementów obowiązkowych w całej UE należą:

- jednolita płatność obszarowa,
- płatność za zazielenienie,
- płatność dla młodych rolników.

Spośród elementów dobrowolnych w systemie płatności bezpośrednich MRiRW proponuje wdrożenie w Polsce:

- płatności dla małych gospodarstw,
- płatności związanych z produkcją,
- przejściowego wsparcia krajowego,
- płatności dodatkowej.

Na wsparcie rolnictwa i rozwój obszarów wiejskich w Polsce w ramach WPR na lata 2014 - 2020 w budżecie UE zaplanowano kwotę ogółem 32,09 mld EUR w tym:

- na I filar WPR – płatności bezpośrednie – 21,15 mld EUR ;
- na II filar WPR – rozwój obszarów wiejskich – 10,94 mld EUR .

Polska dokonała przesunięcia 25% koperty II filaru na lata 2015-2020, tj. 2,34 mld EUR, w celu zwiększenia puli środków na płatności bezpośrednie, do ok. 23,5 mld EUR. Środki finansowe uzyskane w wyniku przesunięcia funduszy z filaru II, zgodnie z intencją MRiRW, mają zostać przeznaczone na finansowanie średnich gospodarstw. Ponadto, planowane jest przeznaczenie: 2% rocznej koperty krajowej na płatności dla młodych rolników oraz 15% tej koperty na płatności związane z produkcją.

Dodatkowo w latach 2015-2020 z budżetu krajowego planuje się przeznaczyć kwotę 180 mln EUR na płatności bezpośrednie (płatności do tytoniu).

Proponowany przez MRiRW nowy system płatności bezpośrednich uwzględni szereg czynników, w tym w szczególności:

- konieczność ciągłego wzmacniania konkurencyjności sektora, m.in. poprzez zmiany strukturalne, pokoleniowe, modernizację;
- komplementarność w zakresie działań restrukturyzacyjnych z działaniami PROW 2014-2020, w tym instrument wyjścia dla małych gospodarstw i płatność dla młodych rolników;
- komplementarność nowego systemu płatności w zakresie celów środowiskowych z działaniami nowego PROW 2014-2020 – działania równoważne do wymogów zazielenienia, zakres wymogów zazielenienia;
- zmiany w ramach wspólnej organizacji rynków rolnych, w szczególności dalsze ograniczenie interwencji na rynkach rolnych, w tym likwidacja kwot cukrowych i mlecznych;
- zamierzenia innych państw członkowskich w tym zakresie, np. większość państw członkowskich zamierza stosować płatności związane z produkcją, szczególnie w sektorze zwierzęcym;
- dążenie do stosowania rozwiązań możliwie prostych i opartych o obiektywne i weryfikowalne procedury, co jest ważne nie tylko z punktu widzenia beneficjentów, ale także kosztów administracyjnych i ryzyka błędów systemowych.

Opracowując przedstawione propozycje brano pod uwagę konieczność zapewnienia spójności i komplementarności celów obu filarów WPR. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że rolnicy, których gospodarstwa znajdują się na obszarach z ograniczeniami naturalnymi (blisko 56% użytków rolnych w Polsce), poza płatnościami bezpośrednimi, będą objęci *płatnością ONW* w ramach PROW 2014-2020, w wysokości od 179 do 450 PLN/ha. W ramach II-go filaru WPR dostępne będzie również wsparcie w ramach *Działania rolnośrodowiskowo-klimatycznego* oraz działania *Rolnictwo ekologiczne* dla rolników, którzy podejmą się realizacji odpowiednich wymogów.

Podane w niniejszym projekcie systemu płatności bezpośrednich wysokości stawek są wielkościami szacunkowymi obliczonymi z wykorzystaniem dostępnych danych z lat ubiegłych.

I. ELEMENTY OBOWIĄZKOWE W SYSTEMIE PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNICH

1. Rolnik aktywny zawodowo

Jednym z podstawowych założeń nowego systemu płatności bezpośrednich jest skierowanie wsparcia do **tzw. rolników aktywnych zawodowo**, poprzez wykluczenie z systemu tych właścicieli ziemi, dla których prowadzenie działalności rolniczej nie jest głównym celem.

Z mocy rozporządzenia nr 1307/2013 wsparcia nie będą otrzymywać osoby fizyczne lub prawne, które administrują (1) portami lotniczymi, (2) wodociągami, (3) trwałymi terenami sportowymi i rekreacyjnymi, jak również świadczą (4) usługi przewozu kolejowego lub (5) usługi w zakresie obrotu nieruchomościami. Wykluczenie to nie dotyczy jednak rolników, dla których roczna kwota płatności bezpośrednich nie przekracza 5 000 EUR (państwo członkowskie może obniżyć tę kwotę).

Mając na uwadze dążenie do ustanowienia możliwie najprostszego systemu płatności bezpośrednich, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie planuje rozszerzania listy podmiotów wykluczonych ze wsparcia oraz korzystania z możliwości ustanowienia ogólnej zasady nieprzyznawania płatności podmiotom, dla których działalność rolnicza ma charakter marginalny lub nie stanowi celu głównego.

Ponadto, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi proponuje, aby kwotę płatności bezpośrednich skutkującą automatycznym uznaniem rolnika za aktywnego zawodowo ustalić na maksymalnym poziomie, tj. 5 000 EUR.

2. Jednolita płatność obszarowa

W warunkach polskich za najbardziej uzasadnione należy uznać kontynuowanie uproszczonego systemu płatności bezpośrednich tak długo, jak to jest możliwe, tj. do końca 2020 r. **System jednolitej płatności obszarowej (SAPS)** odpowiada funkcjom wsparcia bezpośredniego (płatność jest związana z zadaniami realizowanymi na określonej powierzchni, a nie wynika z uprawnień odzwierciedlających historyczne wielkości produkcji), a jego kontynuacja pozwoli uniknąć kosztów wdrożeniowych i administrowania systemem opartym na uprawieniach.

Jednolita płatność obszarowa będzie ustalana corocznie po ustaleniu całkowitej powierzchni kwalifikujących się hektarów zadeklarowanych przez rolników do tej płatności. Szacowana stawka płatności może wynieść ok. 110 euro/ha.

3. Płatność za zazielenienie (greening)

Na finansowanie płatności z tytułu praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska, czyli płatności za zazielenienie, przeznaczona będzie 30% kwoty płatności bezpośrednich, tj. ok. 1 mld EUR rocznie. Szacowana stawka płatności za zazielenienie wynosi ok. 74 EUR/ha.

Zazielenienie będzie realizowane przez:

a) trzy praktyki podstawowe:

- **dywersyfikację upraw,**
- **utrzymanie trwałych użytków zielonych (TUZ),**
- **utrzymanie obszarów proekologicznych (EFA) lub**

b) praktyki równoważne realizowane poprzez *Pakiet rolnictwo zrównoważone* oraz *Pakiet ochrona gleb i wód* w ramach działania rolnośrodowiskowo – klimatycznego PROW 2014 – 2020.

Gospodarstwa uczestniczące w systemie dla małych gospodarstw będą zwolnione z obowiązku spełniania zazielenienia.

Dywersyfikacja upraw

Gospodarstwa o powierzchni **poniżej 10 ha gruntów ornych** są zwolnione z obowiązku dywersyfikacji upraw, natomiast gospodarstwa posiadające:

- a) od 10 do 30 ha gruntów ornych – zobowiązane będą posiadać dwie różne uprawy na gruntach ornych, przy czym uprawa główna nie powinna zajmować więcej niż 75% gruntów ornych;
- b) powyżej 30 ha gruntów ornych – zobowiązane będą posiadać przynajmniej trzy różne uprawy na gruntach ornych, przy czym uprawa główna nie może zajmować więcej niż 75% gruntów ornych, a dwie uprawy główne łącznie nie mogą zajmować więcej niż 95% gruntów ornych.

Mając na względzie uwarunkowania klimatyczne i wegetacyjne występujące w Polsce, planuje się, aby okres kontrolny dla oceny spełnienia kryteriów dywersyfikacji upraw przypadął na **okres od 15 maja do 15 lipca**.

Utrzymanie trwałych użytków zielonych

MRiRW proponuje, aby obowiązek utrzymania powierzchni TUZ realizowany był **na poziomie kraju**. Jednocześnie, ze względu na brak kompleksowej i aktualnej inwentaryzacji występowania cennych przyrodniczo obszarów w Polsce, proponuje się, aby zakaz przekształcania i zaorywania TUZ cennych przyrodniczo był realizowany **wyłącznie na wyznaczonych obszarach położonych w ramach Natura 2000**.

Utrzymanie obszarów proekologicznych (EFA)

Gospodarstwa posiadające **ponad 15 ha gruntów ornych** będą musiały posiadać co najmniej 5%¹ obszarów proekologicznych, których celem jest ochrona i poprawa różnorodności biologicznej.

¹ Odsetek ten, po przedstawieniu przez Komisję Europejską raportu oceniającego wdrażanie tej praktyki po 2017 r., może zostać podwyższony do 7%.

Proponuje się ustanowienie w Polsce **szerokiej listy obszarów EFA**, z wyłączeniem jedynie tych elementów, które nie występują lub występują na niewielką skalę (*tarasy, tradycyjne ściany kamienne, systemy rolno – leśne*). Szczegółowe informacje na temat poszczególnych obszarów EFA zostały określone w załączniku nr 2.

Proponuje się:

- umożliwienie **wspólnego wypełniania praktyki EFA** rolnikom, których gospodarstwa położone są w bliskiej odległości. Z przedmiotowego rozwiązania będą mogli korzystać rolnicy, których 80% gospodarstwa znajduje się w promieniu maksymalnie 15 km,
- **zastosowanie współczynników ważenia i konwersji** służących do wyliczenia powierzchni przeliczeniowych obszarów EFA, poprzez pomnożenie rzeczywistej powierzchni elementów liniowych i punktowych obszarów EFA przez określony współczynnik.

4. Płatność dla młodych rolników

Płatność dla młodych rolników jest dodatkowym wsparciem przyznawanym corocznie rolnikom aktywnym, spełniającym status młodego rolnika - przez okres nie dłuższy niż 5 lat liczony od dnia założenia gospodarstwa rolnego. Na ten cel planuje się przeznaczyć 2% koperty krajowej.

Za młodych rolników uznaje się osoby fizyczne:

- a) które **po raz pierwszy zakładają gospodarstwo rolne** jako kierujący gospodarstwem rolnym **lub które założyły już takie gospodarstwo rolne w ciągu pięciu lat przed pierwszym złożeniem wniosku** w ramach systemu jednolitej płatności obszarowej, oraz
- b) których wiek w roku składania wniosku **nie przekracza 40 lat**.

Za młodych rolników mogą zostać uznane również osoby prawne, pod warunkiem, że choć jedna osoba fizyczna, spełniająca kryteria młodego rolnika, sprawuje efektywną i długoterminową kontrolę nad osobą prawną (samodzielnie lub z innymi osobami, niekoniecznie „młodymi”).

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi planuje, aby płatność dla młodych rolników była realizowana jako **płatność powierzchniowa w wysokości 25% średniej krajowej** płatności na hektar w wysokości ok. 62 EUR. Jednocześnie **limit powierzchni** w gospodarstwie, do którego płatności będą przyznawane proponuje się ustalić na **50 ha**.

W nowej perspektywie finansowej wsparcie dla młodych rolników będzie przyznawane również w ramach PROW 2014-2020. Przesłany do akceptacji KE projekt programu przewiduje premię dla młodych rolników w wysokości do 100 tys. PLN.

II. ELEMENTY DOBROWOLNE W SYSTEMIE PŁATNOŚCI BEZPOŚREDNICH

1. Płatności dla małych gospodarstw

Przy pomocy płatności dla małych gospodarstw realizowany będzie w szczególności cel uproszczeniowy, polegający na zwolnieniu rolników w nim uczestniczących z kontroli norm i wymogów wzajemnej zgodności, a także z obowiązku stosowania praktyk w zakresie zazielenienia.

Do systemu dla małych gospodarstw rolnicy będą mogli przystąpić tylko w pierwszym roku jego stosowania, tj. w roku 2015. Rolnik może wystąpić z tego systemu w dowolnym momencie, przy czym będzie to wiązało się z brakiem możliwości ponownego w nim udziału w kolejnych latach.

Przepisy wspólnotowe nie definiują małego gospodarstwa, a jedynie określają maksymalną kwotę wsparcia (1 250 EUR/gosp.) przyznanego w ramach płatności dla małych gospodarstw - teoretycznie może to być gospodarstwo o dowolnej powierzchni użytków rolnych.

MRiRW planuje, aby wysokość płatności dla małych gospodarstw była określana jako **suma wszystkich płatności, do których otrzymania rolnik byłby uprawniony, gdyby pozostał w systemie standardowym**. Oznacza to *de facto*, że wysokość płatności określana będzie w każdym kolejnym roku na podstawie faktycznych danych wynikających ze złożonego przez rolnika wniosku.

Ponadto, rolnicy uczestniczący w systemie dla małych gospodarstw rolnych będą mogli skorzystać ze specjalnego instrumentu w ramach PROW 2014-2020. Pomoc przyznawana będzie tym rolnikom, którzy trwale przełączą swoje gospodarstwo rolne innemu rolnikowi na powiększenie gospodarstwa.

Wysokość wsparcia odpowiadać będzie 120% rocznej płatności, do otrzymania której beneficjent kwalifikowałby się w ramach systemu dla małych gospodarstw w I filarze WPR. Pomoc wypłacana będzie jednorazowo za okres od dnia przekazania gospodarstwa rolnego do dnia 31 grudnia 2020 r. Łączna kwota przewidziana na ten cel w projekcie PROW 2014-2020 wynosi ok. 130 mln euro.

Ponadto, małe gospodarstwa o wielkości ekonomicznej poniżej 6 tys. euro, będą mogły ubiegać się o pomoc w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw (Restrukturyzacja małych gospodarstw)”, na realizację określonego projektu przedstawionego w biznesplanie. Pomoc będzie przyznawana w postaci premii w wysokości do 60 tys. zł.

2. Płatności związane z produkcją

Planowane płatności związane z produkcją mają na celu wsparcie sektorów, które mają szczególne znaczenie gospodarcze, środowiskowe lub społeczne, i które znajdują się w trudnej sytuacji.

Wsparcie związane z produkcją można przyznawać tylko w celu stworzenia zachęty do utrzymania obecnych poziomów produkcji.

MRiRW planuje przeznaczyć na realizację płatności związanych z produkcją łącznie **15% rocznych kopert finansowych** na płatności bezpośrednie, w tym 2% na wsparcie do upraw roślin wysokobiałkowych.

Planowane jest wprowadzenie wsparcia związanego z produkcją w następujących sektorach: bydło, krowy, owce, buraki cukrowe, ziemniaki skrobiowe, owoce miękkie, chmiel, rośliny wysokobiałkowe, pomidory, kozy oraz len i konopie włókniste.

Ostateczne wysokości stawek określane będą co roku na podstawie wielkości dostępnej koperty finansowej oraz liczby hektarów lub liczby zwierząt zakwalifikowanych do wsparcia.

1) Płatności do bydła

Sektor ten znajduje się w trudnej sytuacji i ma szczególne znaczenie ze względów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, a zastosowanie płatności związanej z produkcją przyczyni się do utrzymania poziomu produkcji bydła w Polsce. W sektorze tym utrzymuje się ryzyko znacznego zmniejszenia produkcji, m.in. z uwagi na rosnące koszty produkcji.

Planowane jest wsparcie do bydła w wieku 6-8 miesięcy oraz 12-24 miesiące (płatność maksymalnie dwa razy do tej samej sztuki bydła). Wsparcie dla bydła w wieku od 12 do 24 miesięcy przyczynia się do wsparcia zwierząt, które (w znacznej części) są utrzymywane w gospodarstwach nie posiadających krów mamek (zwierzęta po odstawieniu są odsprzedawane do dalszego opasu w innych gospodarstwach). Wsparcie bydła młodszego (6-8 miesięcy) pozwoli na pośrednie wsparcie również gospodarstw utrzymujących krowy mamki i prowadzące chów w sposób bardziej ekstensywny.

Płatność do bydła przewidziana jest dla gospodarstw z całego kraju. Będzie przysługiwała do zwierząt w przedziale **od 3-ciej do 50-tej** sztuki w gospodarstwie. Przy takim założeniu wsparciem zostałyby objęte **858 tys. szt. bydła** (49% całego pogłowia w tym wieku). Szacowana stawka płatności wyniesie ok. **139 EUR/szt.**

2) Płatności do krów

Wdrożenie wsparcia do krów pozwoli ograniczyć niekorzystne zmiany w tradycyjnym krajobrazie rolniczym, w szczególności w regionach o rozdrobnionej strukturze agrarnej i, w znacznym stopniu, ekstensywnym sposobie gospodarowania, gdzie występują dobrze zachowane zasoby przyrody i atrakcyjny krajobraz rolniczy, a także trwałe użytki zielone zagrożone porzuceniem na skutek prawdopodobnego spadku pogłowia krów mlecznych. Płatność ta ułatwi dostosowanie do nowych warunków po likwidacji kwot mlecznych.

Planowane jest wprowadzenie wsparcia na terenie całego kraju. Przysługiwałoby ono wszystkim rolnikom, niezależnie od wielkości posiadanego stada oraz niezależnie od kierunku produkcji (mięśny i mleczny). Płatność wypłacana byłaby do krów w wieku od 36 miesiąca życia, do zwierząt w przedziale **od 3-ciej do 50-tej krowy w gospodarstwie**. Szacowana stawka płatności wyniesie **ok. 110 EUR/szt.**

Przy takich założeniach w całej Polsce wsparciem zostałyby objętych ok. **1 861 tys. krów** (80% całego pogłowia krów w wieku powyżej 36 miesięcy). Ze wsparcia skorzystałoby ok. **163 tys. rolników**, tj. 38% wszystkich gospodarstw utrzymujących krowy.

Ponadto, rolnicy utrzymujący w swoich gospodarstwach krowy określonych ras zagrożonych wyginięciem, będą mogli skorzystać ze wsparcia w ramach PROW 2014-2020 (Pakiet 7. *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie*).

3) Płatności do owiec

Sektor ten powinien zostać objęty wsparciem ze względu na wieloletnie tradycje produkcji owczarskiej w Polsce, ale przede wszystkim ze względu na konieczność zagospodarowania TUZ, szczególnie na obszarach górskich. W sektorze utrzymuje się ryzyko zaprzestania produkcji – stale zmniejsza się pogłowie owiec oraz liczba gospodarstw utrzymujących owce.

Planowane jest wprowadzenie wsparcia dla gospodarstw z całego kraju, do maciorek w wieku od 12 miesięcy, **od 10 sztuki w gospodarstwie**. Szacowana stawka płatności wyniesie **ok. 30 EUR/szt.** Wsparcie objęłoby ok. **152 tys. zwierząt** (około 76% całej populacji maciorek w Polsce w wieku co najmniej 12 miesięcy). Ze wsparcia skorzystałoby ok. **3,8 tys. rolników**, czyli około 49% wszystkich utrzymujących maciorki.

Ponadto, rolnicy utrzymujący w swoich gospodarstwach owce określonych ras zagrożonych wyginięciem, będą mogli skorzystać ze wsparcia w ramach PROW 2014-2020 (Pakiet 7. *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie*).

4) Płatność do kóz

Planowane jest wprowadzenie wsparcia dla gospodarstw z całego kraju, do samic kóz w wieku od 12 miesięcy. Wsparciem objętych zostanie ok. 30,9 tys. zwierząt. Szacowana stawka płatności wyniesie **ok. 15 EUR/szt.** W takim przypadku ze wsparcia skorzystałoby ok. **8,5 tys. rolników**.

Ponadto, w Ramach PROW 2014-2020 (Pakiet 7. *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie*) przewidziane zostało wsparcie dla rolników utrzymujących kozy określonej rasy.

5) Płatności do roślin wysokobiałkowych

Uprawa tych roślin może zapewnić poprawę bilansu białka w paszach, pozwoli zredukować wykorzystanie genetycznie modyfikowanej soi, będzie miała pozytywny wpływ na środowisko (rola w płodozmianie) oraz pozytywny wpływ na strukturę i jakość gleby.

Wsparcie w tym sektorze będzie przyznawane na podobnych warunkach, jak stosowana od 2010 r. specjalna płatność obszarowa do powierzchni upraw roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych, tj. płatność powierzchniowa realizowana na terenie całego kraju. Planuje się zastosowanie przedmiotowej płatności do wszystkich gatunków wspieranych obecnie w ramach wsparcia specjalnego, niemniej jednak trwają jeszcze prace

nad potwierdzeniem możliwości zakwalifikowania ich do sektorów wymienionych w przepisach wspólnotowych.²

Szacowana stawka płatności wyniesie ok. **326 EUR/ha**.

6) Płatności do chmielu

Produkcja chmielarska zlokalizowana jest na obszarach o rozdrobnionym rolnictwie, gdzie w sposób szczególnie powinny być wspierane intensywne i pracochłonne kierunki produkcji. Ważnym aspektem jest również długa tradycja tego typu działalności w Polsce. Dla większości plantatorów jest to główna uprawa, a przez to główne źródło dochodów. Niskie dochody oraz wzrastające koszty produkcji mogą doprowadzić do całkowitego zaprzestania uprawy chmielu w naszym kraju.

Realizacja wsparcia w tym sektorze planowana jest jako płatność powierzchniowa. Proponuje się przyznać płatności do plantacji chmielu wykorzystując w tym celu dotychczasową jej definicję.

Wsparciem objęte będą rejony, które zostały wskazane na potrzeby stosowanej certyfikacji, tj. rejon lubelski, rejon wielkopolski oraz rejon dolnośląski.

Planowane jest przyjęcie stawki **480 EUR/ha** (maksymalna stawka stosowana w UE w poprzednich latach).

7) Płatności do skrobi ziemniaczanej, buraków cukrowych, owoców miękkich, pomidorów

W sektorze skrobi ziemniaczanej, buraków cukrowych, owoców miękkich i pomidorów planowana jest realizacja wsparcia w formie płatności obszarowej do powierzchni uprawy.

Szacowane stawki płatności wyniosą:

- ok. **373 EUR/ha** (skrobia ziemniaczana),
- ok. **366 EUR/ha** (burak cukrowy),
- ok. **230 EUR/ha** (owoce miękkie) oraz
- ok. **300 EUR/ha** (pomidory).

² Dotychczasowe wsparcie dotyczyło **roślin motylkowatych** podczas gdy przepisy rozporządzenia 1307/2013 wymieniają **rośliny wysokobiałkowe**. Z uwagi na fakt, że pojęcia te nie są tożsame, konieczne jest przeprowadzenie dodatkowej analizy w zakresie możliwości uznania wszystkich wspieranych dotychczas gatunków roślin motylkowatych za rośliny wysokobiałkowe.

8) Len i konopie

Zgodnie z danymi GUS³ uprawą lnu włóknistego w kraju w 2013 r. zajmowało się 502 gospodarstwa rolne, a powierzchnia zasiewów wyniosła 669 ha. Natomiast uprawą konopi zajmowało się tylko 29 gospodarstw rolnych, a powierzchnia zasiewów wyniosła 291 ha.

Zgodnie z powyższym całkowita powierzchnia uprawy lnu i konopi włóknistych w 2013 r. wyniosła **960 ha**. Przyjmując tę powierzchnię oraz kopertę finansową określoną jako iloczyn dotychczas obowiązującej w UE stawki do upraw polowych (63 EUR/t), plonu 3 t/ha⁴ i ww. powierzchni (łącznie **ok. 181,4 tys EUR**), szacowana wysokość pomocy w tym sektorze wyniosłaby **ok. 189 EUR/ha**.

3. Przejściowe wsparcie krajowe

Z uwagi na fakt, że tytoń nie został wymieniony wśród sektorów, które mogą być objęte wsparciem związanym z produkcją w ramach zreformowanego systemu wsparcia bezpośredniego, MRiRW rozważa stosowanie przejściowego wsparcia krajowego **w sektorze tytoniu**. W przypadku uruchomienia takiego mechanizmu, możliwa byłaby kontynuacja stosowania wsparcia niezwiązanego z produkcją w tym sektorze i przeznaczenie na ten cel łącznie ok. **180 mln EUR** w latach 2015-2020. Zgodnie z przepisami unijnymi, pomoc ta ma charakter degresywny, tj. co roku dopuszczalny próg procentowy jest mniejszy o 5 punktów procentowych.

4. Płatności dodatkowe

Państwo członkowskie może wykorzystać do 30% rocznej krajowej koperty finansowej na dodatkową płatność obszarową. Płatność ta może być przyznawana do ustalonej przez państwo członkowskie powierzchni kwalifikujących się hektarów we wszystkich gospodarstwach, **ale w liczbie nie większej niż 30 ha**. Płatność dodatkowa pozwala na ukierunkowanie części krajowego pułapu środków na małe i średnie gospodarstwa.

Stawka płatności dodatkowych nie może być wyższa niż 65% średniej krajowej płatności na hektar.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi proponuje wdrożenie płatności dodatkowych na bazie środków przesuniętych z 2-go filaru WPR (25%), ukierunkowując to dodatkowe wsparcie na grupę gospodarstw średnich. Pozwoli to na skuteczniejsze wspieranie dochodów tych gospodarstw, które nie osiągają takich korzyści wynikających ze skali produkcji, jak gospodarstwa największe, niemniej jednak mają szanse na trwałe rozwój.

W nowym systemie płatności bezpośrednich do wszystkich kwalifikujących się hektarów przyznawane będą: jednolita płatność obszarowa w wysokości ok. 110 EUR/ha oraz płatności za zazielenienie w wysokości ok. 74 EUR/ha, a więc łącznie ok. **184 EUR/ha**.

Bez przeniesienia środków finansowych z II filaru WPR, łączna stawka JPO i płatność za zazielenienie do wszystkich kwalifikujących się hektarów wyniosłaby ok. 182 EUR/ha.

³ Dane z publikacji „Użytkowanie gruntów i powierzchnia zasiewów w 2013 r.”

⁴ Plon przyjęty w toku negocjacji akcesyjnych dla określenia kwoty pomocy do lnu i konopi w Polsce w ramach SAPS (bez pomocy do przetwórstwa).

Poniżej przedstawiono dwa warianty wdrożenia płatności dodatkowych oraz wariant dla scenariusza, w którym element ten nie jest stosowany:

Wariant A:

- JPO: **110 EUR/ha** + płatność za zazielenienie: **74 EUR/ha = 184 EUR/ha**
- Płatność **dodatkowa**:
 - w przedziale od 5,01 ha do 10 ha: **20 EUR/ha**,
 - w przedziale od 10,01 ha do 30 ha: **80 EUR/ha**.

Wariant B:

- JPO: **110 EUR/ha** + płatność za zazielenienie: **74 EUR/ha = 184 EUR/ha**
- Płatność **dodatkowa**:
 - w przedziale od 3,01 ha do 10 ha: **26 EUR/ha**,
 - w przedziale od 10,01 ha do 30 ha: **62 EUR/ha**.

Wariant C:

- JPO: **131 EUR/ha**⁵ + płatność za zazielenienie: **74 EUR/ha = 205 EUR/ha**.

W przypadku niewprowadzenia płatności dodatkowych konieczne będzie zastosowanie redukcji płatności (degresywność) o co najmniej 5% dla kwot przekraczających 150 tys. EUR jednolitej płatności obszarowej.

Szczegółowe informacje ws. płatności dodatkowych i redukcji płatności (degresywności) po 2014 r. przedstawiono w załączniku 3.

⁵ Zwiększenie JPO w tym wariantcie wynika z nieukierunkowania dodatkowego wsparcia na średnie gospodarstwa.

Tabela 1. Projektowane wysokości stawek poszczególnych elementów systemu płatności bezpośrednich

Szacunkowe stawki płatności			
Rodzaj płatności	Jedn.	Wysokość stawki [EUR]	
Jednolita płatność obszarowa	EUR/ha	110	
Płatność za zazielenienie	EUR/ha	74	
Wsparcie związane z produkcją	Bydło	EUR/szt.	139
	Krowy	EUR/szt.	110
	Owce	EUR/szt.	30
	Kozy	EUR/szt.	15
	Rośliny wysokobiałkowe	EUR/ha	326
	Chmiel	EUR/ha	480
	Skrobia	EUR/ha	373
	Buraki cukrowe	EUR/ha	366
	Pomidory	EUR/ha	300
	Owoce miękkie	EUR/ha	230
	Len i konopie	EUR/ha	189
	Płatność dla młodych rolników	EUR/ha	62
Płatność dodatkowa	EUR/ha	20 i 80 lub 26 i 62	
Płatność dla małych gospodarstw	EUR/gosp.	do 1250	

Tabela 2. Planowany budżet na płatności bezpośrednie (lata 2015-2020)

	Udział w kopercie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Razem 2015-2020 (mln EUR)
		<i>mln EUR</i>						
Całkowita koperta finansowa	100%	3 379	3 395	3 412	3 431	3 451	3 062	20 129
Jednolita Płatność Obszarowa (JPO)	44,7%	1 510	1 518	1 525	1 534	1 542	1 368	8 998
Płatność zielona (ang. <i>greening</i>)	30%	1 014	1 019	1 024	1 029	1 035	918	6 039
Płatność związana z produkcją	15%	507	509	512	515	518	459	3 019
Płatność dla młodych rolników	2%	68	68	68	69	69	61	403
Płatność dodatkowa	8,3%	280	282	283	285	286	254	1 671

III. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1 – Definicje pojęć

Działalność rolnicza (art. 4 ust.1 lit.c rozp. 1307/2013) – (1) produkcja, hodowla lub uprawa produktów rolnych (w tym zbiory, dojenie, hodowla zwierząt oraz utrzymywanie zwierząt do celów gospodarskich); (2) utrzymywanie użytków rolnych w stanie, dzięki któremu nadają się one do wypasu lub uprawy bez konieczności podejmowania działań przygotowawczych wykraczających poza zwykłe metody rolnicze i sprzęt rolniczy, w oparciu o kryteria określone przez państwo członkowskie.

Rolnik (art. 4 ust.1 lit.a rozp. 1307/2013) – podmiot (osoba fizyczna, osoba prawna, grupa osób fizycznych lub prawnych), którego gospodarstwo położone jest na terenie Polski i który prowadzi działalność rolniczą.

Gospodarstwo rolne (art. 4 ust.1 lit.b rozp. 1307/2013) – wszystkie jednostki wykorzystywane do działalności rolniczej i zarządzane przez rolnika znajdujące się na terenie Polski.

Rolnik aktywny zawodowo (art. 9 rozp. 1307/2013) – podmiot uprawniony do otrzymania płatności bezpośrednich.

Do rolników aktywnych nie zalicza się podmiotów, które administrują: (1) **portami lotniczymi**, (2) **wodociągami**, (3) **trwałymi terenami sportowymi i rekreacyjnymi**, jak również świadczą (4) **usługi przewozu kolejowego** lub (5) usługi w zakresie **obrotu nieruchomościami i dla których przysługująca w poprzednim roku kwota płatności przekroczyła 5 tys. EUR. Podmioty te mogą jednak otrzymać płatności w przypadku, gdy ich działalność rolnicza nie ma charakteru marginalnego (płatności stanowią co najmniej 5% przychodów) albo stanowi główny cel ich działalności (1/3 przychodów pochodzi z działalności rolniczej).**

System wsparcia bezpośredniego – wszystkie elementy płatności bezpośrednich finansowane z I filaru wspólnej polityki rolnej, ustalone przez państwo członkowskie dla rolników aktywnych zgodnie z przepisami prawa wspólnotowego, a w szczególności zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1307/2013.

Jednolita płatność obszarowa (art. 36 rozp. 1307/2013) – roczna płatność do każdego zadeklarowanego hektara powierzchni kwalifikującej się do płatności. Obliczana jest corocznie poprzez podzielenie rocznej puli środków finansowych przez liczbę kwalifikujących się hektarów zadeklarowanych przez rolników w danym roku.

Płatność zielona - płatność za zazielenienie (art. 43 rozp. 1307/2013) – obowiązkowy element systemu płatności bezpośrednich z tytułu realizacji praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska. Praktyki te obejmują: **dywersyfikację upraw, utrzymanie trwałych użytków zielonych (TUZ), utrzymanie obszarów proekologicznych (EFA).**

Płatność dla młodych rolników (art. 50 rozp. 1307/2013) – roczna płatność, której celem jest dodatkowe wsparcie dochodów rolników posiadających status młodego rolnika (osoba w wieku do 40 lat po raz pierwszy rozpoczynająca działalność w gospodarstwie rolnym jako kierująca tym gospodarstwem lub która rozpoczęła już taką działalność w ciągu 5 lat przed pierwszym złożeniem wniosku w ramach jednolitej płatności obszarowej). Płatność przysługuje przez okres nie dłuższy niż 5 lat, liczony od dnia założenia gospodarstwa rolnego.

Płatności dla małych gospodarstw (art. 61 rozp. 1307/2013) – uproszczona forma płatności bezpośrednich dla rolników aktywnych zastępująca wszystkie płatności, do otrzymania których rolnik byłby uprawniony, gdyby pozostał w systemie standardowym (jednolitą płatność obszarową i płatności z nią powiązane oraz płatności związane z produkcją), których łączna wysokość wynosi 1250 EUR na rok.

Płatności związane z produkcją (art. 52 rozp. 1307/2013) – płatności dla rolników aktywnych wypłacane z tytułu prowadzenia produkcji rolnej w sektorach lub regionach mających szczególne znaczenie ze względów gospodarczych, środowiskowych lub społecznych. Do sektorów tych można zaliczyć: zboża, nasiona oleiste, rośliny wysokobiałkowe, rośliny strączkowe, len, konopie, ryż, orzechy, ziemniaki skrobiowe, mleko i przetwory mleczne, nasiona, mięso baranie i mięso kozie, wołowinę i cielęcinę, oliwę z oliwek, jedwabniki, susz paszowy, chmiel, buraki cukrowe, trzcinę cukrową i cykorię, owoce i warzywa oraz zagajniki o krótkiej rotacji.

Płatności dodatkowe (art. 41 rozp. 1307/2013) – płatność dla wszystkich rolników aktywnych do określonej powierzchni ustalonej przez państwo członkowskie nie większej jednak niż 30 ha.

Trwale użytki zielone (art. 4 ust.1 lit.h rozp. 1307/2013) – oznaczają grunty zajęte pod uprawę traw lub innych pasz z roślin zielonych naturalnych (samosiewnych) lub powstałych w wyniku działalności rolniczej (wysiewanych), niepodlegające płodozmianowi w gospodarstwie przez okres pięciu lat lub dłużej.

Dywersyfikacja upraw (art. 44 rozp. 1307/2013) – polega na utrzymaniu odpowiedniej liczby i powierzchni upraw na gruntach ornych w gospodarstwie rolnym w danym roku (nie wyklucza prowadzenia uprawy danego gatunku na tej samej powierzchni przez kilka lat).

Obszary proekologiczne (art. 46 rozp. 1307/2013) – obszary przyczyniające się do ochrony i zwiększania różnorodności biologicznej w gospodarstwie w sposób bezpośredni (np. grunty ugorowane, elementy krajobrazu, strefy buforowe, obszary zalesione) i pośredni (np. międzyplony i pokrywa zielona).

Współczynnik ważenia i konwersji (art. 46 rozp. 1307/2013) – wartości liczbowe służące do wyliczania powierzchni obszarów EFA, poprzez przeliczanie rzeczywistej powierzchni elementów liniowych i punktowych obszarów EFA przez określony współczynnik.

Załącznik 2 – Szczegółowe informacje dotyczące zazielenienia

Dywersyfikacja upraw

Za uprawę w ramach tej praktyki uznawany będzie każdy rodzaj upraw w klasyfikacji botanicznej upraw, formy wszystkich gatunków z rodzin krzyżowych, psiankowatych i dyniowatych, a także grunt ugorowany, trawa lub inne rośliny zielne. Formy ozime i jare uważane będą za odrębne uprawy, nawet jeśli należą do tego samego rodzaju.

Z danych przekazanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) wynika, że w Polsce:

- **ok. 83% gospodarstw będzie zwolnionych** z obowiązku realizacji dywersyfikacji upraw, co stanowi ponad **34%** całkowitej powierzchni gruntów ornych,
- **ok. 14%** gospodarstw będzie objętych obowiązkiem posiadania dwóch upraw, **3%** gospodarstw obowiązkiem posiadania trzech upraw, a **66%** całkowitej powierzchni gruntów ornych będzie objętych obowiązkiem dywersyfikacji upraw.

Utrzymanie obszarów proekologicznych

Z danych ARiMR wynika, że około **91% gospodarstw będzie zwolnionych** z obowiązku realizacji tej praktyki, natomiast powierzchnia gruntów ornych podlegająca realizacji praktyki EFA stanowić będzie ok. **54%** całkowitej powierzchni gruntów ornych w Polsce.

Do obszarów EFA zaliczane będą następujące elementy:

- 1) **grunty ugorowane** – na których nie jest prowadzona produkcja rolna;
- 2) **elementy krajobrazu** – będące w posiadaniu rolnika, zarówno te chronione w ramach norm Dobrej Kultury Rolnej (*drzewa będące pomnikami przyrody, oczka wodne o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 100 m², rowy, których szerokość nie przekracza 2 m*), jak i pozostałe elementy spełniające następujące kryteria:
 - a. żywopłoty i pasy zadrzewione** – o maksymalnej szerokości do 10 m;
 - b. drzewa wolnostojące** – o średnicy korony wynoszącej przynajmniej 4 m;
 - c. zadrzewienia liniowe** – obejmujące drzewa o średnicy korony wynoszącej przynajmniej 4 m; odległość między koronami drzew nie powinna przekraczać 5 m;
 - d. zadrzewienia grupowe** – o maksymalnej powierzchni do 0,3 ha, w których korony drzew zachodzą na siebie;
 - e. miedze śródpolne** – o szerokości od 1 m do 20 m, na których nie jest prowadzona produkcja rolna;
 - f. oczka wodne** – o maksymalnej powierzchni do 0,1 ha, z wyłączeniem zbiorników zawierających elementy betonowe albo plastik, wraz z możliwością wliczenia do powierzchni oczka strefy z roślinnością nadbrzeżną występującą wzdłuż wody, o szerokości do 10 m;
 - g. rowy** – o maksymalnej szerokości do 6 m, z wyłączeniem kanałów wykonanych z betonu;

- 3) **strefy buforowe** – o szerokości ustanowionej w ramach norm Dobrej Kultury Rolnej oraz inne strefy buforowe o szerokości nie mniejszej niż 1 m, usytuowane na, lub przylegające do gruntu ornego; strefy buforowe mogą obejmować również pasy z nadbrzeżną roślinnością występujące wzdłuż cieku wodnego o szerokości do 10 m; co do zasady na strefach buforowych nie może być prowadzona produkcja rolnicza;
- 4) **pasy gruntów kwalifikujących się do płatności wzdłuż obrzeży lasu** – o szerokości od 1 m do 10 m, na których: (i) możliwe będzie prowadzenie produkcji, (ii) prowadzenie produkcji będzie zakazane lub (iii) decyzję w zakresie produkcji będzie podejmował rolnik; w przypadku jeśli na tych obszarach będzie prowadzona produkcja obowiązkowe będzie stosowanie współczynnika 0,3;
- 5) **zagajniki o krótkiej rotacji**, na których nie stosuje się nawozów mineralnych i/lub środków ochrony roślin – z wyłączeniem gatunków, które nie są rodzime; państwo członkowskie powinno ustanowić wymogi dotyczące stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin.
- 6) **obszary zalesione po 2008 r. w ramach PROW**;
- 7) **miedzyplony lub pokrywa zielona** – ustanowione przez wysiewanie mieszanek albo poprzez wsiewki trawy w uprawę główną; państwo członkowskie zobowiązane jest określić listę mieszanek oraz okres siewu (nie później niż do dnia **1 października**);
- 8) **uprawy wiążące azot** – mające na celu poprawę różnorodności biologicznej, państwo członkowskie zobowiązane jest do określenia zasad dotyczących miejsc, w których będzie możliwa uprawa tych roślin, mając na uwadze cel dyrektywy azotanowej, Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz potencjał roślin wiążących azot do zwiększania ryzyka wymywania azotu jesienią;

Współczynniki ważenia i konwersji (tabela nr 1)

W celu uwzględnienia wartości środowiskowej poszczególnych rodzajów obszarów EFA, a także aby ułatwić pomiar i wyliczanie powierzchni tych obszarów w gospodarstwie, państwo członkowskie może zastosować tzw. **współczynniki konwersji lub współczynniki ważenia** (Tab. 1).

Stosowanie ww. współczynników polega **na przeliczaniu rzeczywistej powierzchni elementów liniowych i punktowych uznawanych za obszary EFA** przez określony współczynnik, który *de facto* w większości przypadków będzie powiększał ich rzeczywistą powierzchnię. Ułatwiłoby to rolnikom wypełnianie obowiązkowego odsetka (5%) obszarów proekologicznych EFA, bez zwiększania rzeczywistej powierzchni istniejących już elementów w gospodarstwie.

Dzięki ich zastosowaniu powierzchnia wszystkich elementów liniowych (np. stref buforowych, żywopłotów) o szerokości do 6 m, wliczana do obowiązkowych obszarów proekologicznych, zostanie zwiększona.

Przykład: zadrzewienie grupowe, które w rzeczywistości zajmuje powierzchnię 0,3 ha, po uwzględnieniu współczynnika ważenia (x 1,5), odpowiada powierzchni 0,45 ha obszaru EFA.

Stosowanie współczynników **jest dobrowolne dla państwa członkowskiego, za wyjątkiem tych obszarów**, dla których zostały one określone **na poziomie poniżej 1**.

Tabela. 1 Matryca współczynników ważenia i konwersji dla obszarów EFA

ELEMENT	WSPÓŁCZYNNIK KONWERSJI (m/ drzewo do m ²)	WSPÓŁCZYNNIK WAŻENIA	OBSZAR EFA (po zastosowaniu obu współczynników)
Grunt ugorowany (1 m ²)	-	1	1 m ²
Tarasy (1m)	2	1	2 m ²
Elementy krajobrazu:			
Żywopłoty/ strefy zadrzewione (1m)	5	2	10 m ²
Drzewa wolnostojące (drzewo)	20	1,5	30 m ²
Zadrzewienia liniowe (1m)	5	2	10 m ²
Zadrzewienia grupowe/ zagajniki śródpolne (1 m ²)	-	1,5	1,5 m ²
Miedze śródpolne (1m)	6	1,5	9 m ²
Oczka wodne (1 m ²)	-	1,5	1,5 m ²
Rowy (1 m)	3	2	6 m ²
Tradycyjne ściany kamienne (1m ²)	1	1	1 m ²
Inne elementy nie wymienione powyżej, ale chronione w ramach GAEC 7, SMR 2 lub SMR 3 (1 m ²)	-	1	1 m ²
Strefy buforowe (1m)	6	1,5	9 m ²
Systemy rolno-leśne (1 m ²)	-	1	1 m ²
Pasy gruntów kwalifikujących się do płatności wzdłuż obrzeży lasu (1m)			
- z produkcją	6	0,3	1,8 m ²
- bez produkcji	6	1,5	9 m ²
Zagajniki o krótkiej rotacji (1 m ²)	-	0,3	0,3 m ²
Obszary zalesione w ramach PROW (1m ²)	-	1	1 m ²
Międzyplony i pokrywa zielona (1 m ²)	-	0,3	0,3 m ²
Uprawy wiążące azot (1m ²)	-	0,7 ⁶	0,7 m ²

Źródło: akt delegowany do rozporządzenia 1307/2013

Załącznik 3 - Informacja ws. płatności dodatkowych i redukcji płatności (degresywności) po 2014 r.

Państwo członkowskie może wykorzystać do 30% rocznej krajowej koperty finansowej na dodatkową płatność obszarową. Płatność ta może być przyznawana do ustalonej przez

⁶ W projekcie aktu delegowanego DS/EGDP/2014/5 Komisja Europejska proponuje podwyższenie współczynnika ważenia dla obszarów z uprawami wiążącymi azot z 0,3 do 0,7 od dnia 1 stycznia 2015 r.

państwo członkowskie powierzchni kwalifikujących się hektarów we wszystkich gospodarstwach, **ale w liczbie nie większej niż 30 ha**. Płatność dodatkowa pozwala na ukierunkowanie części pułapu krajowego na małe i średnie gospodarstwa.

Stawka płatności dodatkowych nie może być wyższa niż 65% średniej krajowej płatności na hektar.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi proponuje wdrożenie płatności dodatkowych na bazie środków przesuniętych z 2-go filaru WPR (25%) ukierunkowując dodatkowe wsparcie na grupę gospodarstw średnich. Pozwoli to na skuteczniejsze wsparcie dochodów gospodarstw średnich, które nie osiągają takich korzyści wynikających ze skali produkcji jak gospodarstwa największe, niemniej jednak mają szanse na trwały rozwój.

Decyzja o zastosowaniu płatności dodatkowej podejmowana jest corocznie, a termin stosownej notyfikacji do Komisji Europejskiej upływa 1 sierpnia roku poprzedzającego stosowanie tego instrumentu. Zatem zastosowanie płatności dodatkowej w jednym roku nie oznacza konieczności kontynuowania jej w kolejnych latach. Możliwa jest także coroczna zmiana parametrów stosowania tego instrumentu (w szczególności przeznaczany odsetek krajowej koperty finansowej).

Planuje się, że jednolita płatność obszarowa wynosić będzie ok. 110 EUR/ha, płatność za zazielenienie ok. 74 EUR/ha, a więc łącznie ok. **184 EUR/ha**.

Poniżej przedstawiono dwa warianty wdrożenia płatności dodatkowej oraz wariant dla scenariusza, w którym element ten nie jest stosowany:

Wariant A:

- JPO: **110 EUR/ha** + płatność za zazielenienie: **74 EUR/ha = 184 EUR/ha**
- Płatność **dodatkowa**:
 - w przedziale od 5,01 ha do 10 ha: **20 EUR/ha**,
 - w przedziale od 10,01 ha do 30 ha: **80 EUR/ha**.

Wariant B:

- JPO: **110 EUR/ha** + płatność za zazielenienie: **74 EUR/ha = 184 EUR/ha**
- Płatność **dodatkowa**:
 - w przedziale od 3,01 ha do 10 ha: **26 EUR/ha**,
 - w przedziale od 10,01 ha do 30 ha: **62 EUR/ha**.

Wariant C:

- JPO: **131 EUR/ha**⁷ + płatność za zazielenienie: **74 EUR/ha = 205 EUR/ha**.

⁷ Zwiększenie JPO w tym wariantcie wynika z nieukierunkowania dodatkowego wsparcia na średnie gospodarstwa.

Przedstawione warianty stosowania płatności dodatkowej były analizowane przy założeniu wydzielenia na tę płatność **8,3% koperty krajowej**.

W **Wariancie A** następuje zwiększenie poziomu wsparcia na hektar użytków rolnych w gospodarstwach o powierzchni **od 12 ha do 83 ha**. W **Wariancie B** efekt zwiększenia wsparcia wystąpiłby w gospodarstwach o powierzchni **od 11 ha do 69 ha**.

Wariant C wymaga stosowania **mechanizmu degresywności**, który polega na zmniejszeniu kwoty jednolitej płatności obszarowej przekraczającej 150 tys. EUR o co najmniej 5% nadwyżki kwoty tej płatności ponad 150 tys. EUR. Państwo członkowskie może zdecydować o zwiększeniu odsetka redukcji ponad wskazany, minimalny poziom 5%, a także ustanowić kolejne, wyższe progi kwotowe, dla których zróżnicowany zostanie poziom redukcji.

Zastosowanie mechanizmu degresywności na poziomie 5% nadwyżki kwoty JPO ponad 150 tys. EUR spowoduje redukcję płatności przyznawanych gospodarstwom o powierzchni **przekraczającej 1,1 tys. ha (ok. 250 gospodarstw)**. Zakładając, że JPO będzie stanowiła 53% ogólnej kwoty płatności wypłaconej poszczególnym rolnikom, beneficjent musiałby otrzymywać łącznie ponad **283 tys. EUR**, aby degresywność miała wobec niego zastosowanie. Łączna kwota uzyskana w wyniku stosowania degresywności wyniosłaby **ok. 1,7 mln EUR**. Zgodnie z przepisami unijnymi, kwota ta zasiliłaby budżet PROW. Przyjęcie poziomu redukcji na maksymalnym poziomie **100% kwoty** stanowiącej nadwyżkę JPO ponad 150 tys. EUR, skutkowałoby obniżeniem wsparcia dla największych gospodarstw o łączną kwotę **34,1 mln EUR**. Szacowane skutki wprowadzenia mechanizmu degresywności na różnym poziomie przedstawiono w tabeli 1.

Tab. 1. Szacowane skutki wprowadzenia mechanizmu redukcji płatności w Polsce – brak różnicowania stawki redukcji; koszty pracy nie są odejmowane od podstawy redukcji*

Graniczna powierzchnia gospodarstwa, od której byłaby stosowana redukcja	1 146 ha
Liczba gospodarstw objętych redukcją (tj. otrzymujących JPO w kwocie przekraczającej 150 tys. EUR)	252
Łączna powierzchnia gospodarstw objętych redukcją	548 872 ha
Udział powierzchni gospodarstw objętych redukcją w całkowitej powierzchni gruntów zgłaszanych do płatności bezpośrednich	4%
Zakładany poziom redukcji (% nadwyżki kwoty JPO ponad 150 tys. EUR)	kwota redukcji (mln EUR)
5%	1,7
10%	3,4
20%	6,8
25%	8,5
30%	10,2
50%	17,0
100%	34,1

* Obliczenia dla koperty finansowej z 2019 r. Przyjęto, że koperta JPO stanowi 53% pułapu krajowego, a stawka JPO – 131 EUR/ha.

Należy podkreślić, że przedstawione symulacje opierają się na danych o strukturze wielkości gospodarstw wnioskujących o płatności z roku 2012.

Wyjaśnienia:

1. Obliczenia wykonano dla koperty finansowej z 2019 r.
2. **Warianty A i B** zakładają przeznaczenie na płatność dodatkową 8,3% koperty krajowej (286 mln EUR), natomiast **Wariant C** – brak płatności dodatkowej oraz stosowanie mechanizmu degresywności (redukcja JPO o 5% nadwyżki kwoty JPO ponad 150 tys. EUR, bez odliczania kosztów zatrudnienia od podstawy redukcji).
3. Stawki obliczono przy założeniu, że powierzchnia objęta płatnością podstawową będzie odpowiadała powierzchni, do której przyznano JPO w ramach kampanii 2012 r.

Tabela 2. Łączne stawki wsparcia w różnych wariantach wdrożeniowych

Scenariusz		status quo	Łączna stawka płatności [EUR/ha]	
			8,3%	
Wariant A	do 5 ha	205	184	
	od 5 do 10 ha		205	
	od 10 do 30 ha		264	
	powyżej 30 ha		184	
Wariant B	do 3 ha	205	184	
	od 3 do 10 ha		210	
	od 10 do 30 ha		246	
	powyżej 30 ha		184	
Wariant C		brak płatności dodatkowej	205	-

Tabela 3. Liczba gospodarstw i powierzchnia użytków rolnych w wybranych przedziałach powierzchni (na podstawie danych o płatnościach bezpośrednich przyznanych w kampanii 2012 r.)

		Gospodarstwa o powierzchni							ogółem
		do 3 ha	od 3 do 10 ha	do 5 ha	od 5 do 10 ha	od 10 do 30 ha	od 5 do 30 ha	powyżej 30 ha	
liczba gospodarstw	szt.	429 382	577 223	680 755	325 850	279 992	605 842	63 995	1 350 592
	% ogółu	32%	43%	50%	24%	21%	45%	5%	100%
powierzchnia UR	ha	811 897	3 304 831	1 793 604	2 323 124	4 479 763	6 802 887	5 379 773	13 976 264
	% ogółu	6%	24%	13%	17%	32%	49%	38%	100%

Tabela 5. Powierzchnia użytków rolnych wspieranych płatnością dodatkową

powierzchnia wspierana płatnością dodatkową		Rodzaj zwiększenia w ramach płatności dodatkowej			Ogółem w Polsce	
		zwiększona płatność 3/5-10 ha	zwiększona płatność 10-30 ha	Razem		
Wariant A	<i>tys. ha</i>	2 413,8	2 959,7	5 373,6	13 976,3	
	%	17,3	21,2	38,4	100,0	
Wariant B	<i>tys. ha</i>	3 981,1	2 959,7	6 940,8	13 976,3	
	%	28,5	21,2	49,7	100,0	
Liczba gospodarstw korzystających z płatności dodatkowej*	Wariant A	<i>tys. szt.</i>	669,8	344,0	669,8	1 350,6
	Wariant B		921,2		921,2	

* W przypadku Wariantu A, z blisko 1 351 tys. rolników prawie 670 tys. gospodarstw otrzymałoby płatność dodatkową do hektarów zawierających się w przedziale 5-10 ha, natomiast w Wariancie B płatność dodatkową do hektarów zawierających się w przedziale 3-10 ha otrzymałoby ponad 920 tys. gospodarstw. Ponadto, spośród tych gospodarstw, prawie 344 tys. otrzymałoby także płatność dodatkową do hektarów zawierających się w przedziale 10-30 ha (oba warianty).

Symulowane skutki wprowadzenia płatności dodatkowej w różnych wariantach

